

TE013

Afspraken m.b.t. IT aanpassingen in CMF-landschap

Met impact op marktpartijen

Nummer	TE013	Opsteller(s):	
Datum	01-10-2025	Bram van Straalen	
Versie	1.0		
Status	Vastgesteld		

Impact topic	
Segment	☒ Grootverbruik (grote aansluitingen) ☒ Kleinverbruik (kleine aansluitingen)
Product	☒ Elektriciteit ☒ Gas
Partijen	☒ LNB-G (TSB-G) ☒ LNB-E (TSB-E) ☒ RNB (DSB) ☒ Leverancier ☒ BRP ☒ BSP ☒ MV ☒ GDS-eigenaar ☒ Datagebruiker ☐ Andere:
Wet- en Regelgeving	☐ Elektriciteits- en Gaswet (Energiewet) ☐ Informatiecode, Meetcode en Netcode (Ministeriële regeling) ☐ Markt en sub-processen (MSP) (Afsprakenboekje)
Centrale Impact	☐ Berichten ☐ Ketenprocessen
Privacy	☐ Privacy
Release	☐ Release afhankelijk ☒ Release onafhankelijk

Inhoudsopgave

1	Colofon	3
1.1	Versiebeheer	3
1.2	Distributie	3
1.3	Begrippenlijst.....	4
2	Probleemdefinitie.....	6
3	Overwegingen	8
3.1	Scope IT aanpassingen in het CMF-landschap	8
3.2	Toetsing impact IT aanpassing in het CMF-landschap	10
3.3	Duale periode	11
3.4	Inplannen, communicatie en documentatie	13
4	Afspraken set IT aanpassing in het CMF-landschap	17
4.1	Proces IT aanpassing in CMF-landschap.....	17
4.1.1	Intake IT aanpassing in het CMF-landschap	17
4.1.2	Voorstel IT aanpassing in het CMF-landschap	20
4.2	Templates IT aanpassing in CMF-landschap.....	22
4.2.1	Template Formulier Intake IT aanpassing in het CMF-landschap	22
4.2.2	Template Formulier Voorstel IT aanpassing in het CMF-landschap.....	25
5	Invoeringsstrategie.....	30

1 Colofon

1.1 Versiebeheer

Versie	Status	Wijziging	Auteur	Datum
0.1	Concept	Eerste versie ter review door het topicteam.	Bram van Straalen	06-06-2025
0.3	Concept	Tweede versie ter review door het topicteam.	Bram van Straalen	24-06-2025
0.4	Concept	Derde versie ter review door het topicteam.	Bram van Straalen	01-07-2025
0.6	Concept	Versie ter peer review	Bram van Straalen	15-07-2025
0.65	Concept	Versie na verwerking peer review ter controle door het topicteam	Bram van Straalen	27-08-2025
0.7	Concept	Versie na verwerking peer review	Bram van Straalen	05-09-2025
0.8	Concept	Versie ter goedkeuring na verwerking laatste punten uit de peer review	Bram van Straalen	15-09-2025
0.9	Ter vaststelling	Versie ter vaststelling na verwerking laatste punten uit het BOSO	Bram van Straalen	18-09-2025
1.0	Vastgesteld	Versie vastgesteld door ALV MFF d.d. 01-10-2025.	Bram van Straalen	01-10-2025

1.2 Distributie

Gremium	Verstuurd (versie/datum)									
	0.1	0.3	0.4	0.6	0.65	0.7	0.8	0.9	1.0	
Topicteam	04-06-2025	24-06-2025	01-07-2025	15-07-2025	27-08-2025	05-09-2025	15-09-2025		01-10-2025	
Achterban (peer review)				15-07-2025		05-09-2025			01-10-2025	
BOSO							15-09-2025		01-10-2025	
IISO							15-09-2025		01-10-2025	
ALV								19-09-2025	01-10-2025	

1.3 Begrippenlijst

Begrip	Uitleg
Berichtenverkeer	De term “berichtenverkeer” wordt in dit document generiek gebruikt voor de technische implementaties van “gegevensuitwisselingen”.
Berichtstroom	De term “berichtstroom” wordt in dit document gebruikt voor de technische implementatie van een specifieke gegevensuitwisseling. De technische implementatie staat veelal beschreven in een Business Service met een bijbehorende Berichtdefinitie.
BODO	Business Owner Datadeelprocessen Overleg
BOSO	Business Owner Systeemprocessen Overleg
CMF-landschap	Door de DSBs en/of TSB en/of GUE beheerde applicaties waarmee marktpartijen (zoals marktdeelnemers, leveranciers, balanceringsverantwoordelijken, meetverantwoordelijken, ODA's, CSP's en BSP's) koppelingen hebben ten behoeve van de uitvoering van systeemprocessen die binnen MFFBAS vastgesteld zijn en beschreven staan in sectordocumentatie.
DSB	Distributiesysteembeheerder voor elektriciteit of voor gas.
Duale periode	Een binnen sectorverband afgesproken periode waarin zowel bestaande als de aangepaste situatie beschikbaar gesteld wordt. Deze periode is bedoeld om marktpartijen de tijd te geven om zelf te bepalen wanneer ze overgaan naar de nieuwe situatie. Aan het begin van de duale periode stelt de beheerder de aanpassing(en) t.b.v. de nieuwe situatie beschikbaar. Aan het einde van de duale periode wordt de bestaande / oude situatie niet meer beschikbaar gesteld door de beheerder van het systeem / de systemen.
Gegevensuitwisseling	De term “gegevensuitwisseling” wordt in dit document gebruikt voor de functionele gegevensuitwisseling zoals die ook in topicdocumenten en een MSP gebruikt wordt. Deze “gegevensuitwisseling” staat los van de technische implementatie van een “gegevensuitwisseling”.
GUE	Gegevensuitwisselingsentiteit. Een rechtspersoon zoals bedoeld in Artikel 4.15 van de Energiewet
IISO	Integraal Implementatie Sturings Overleg
IPPO	Integraal Portfolio Plannings Overleg
KBG LCM	Klankbordgroep Lifecycle Management. Deze klankbordgroep valt onder het IISO en bevat vertegenwoordigers vanuit de marktrollen.

Begrip	Uitleg
Modernisering berichtenverkeer	De term “modernisering berichtenverkeer” wordt in dit document gebruikt voor de implementatie van nieuw berichtenverkeer ter vervanging van het bestaande berichtenverkeer, waarbij de functionele gegevensuitwisseling niet verandert.
IT aanpassingen in het CMF-landschap	De term “IT aanpassingen in het CMF-landschap” wordt in dit document gebruikt voor de implementatie van nieuwe onderdelen, vervangingen of aanpassingen aan (een deel van het) CMF-landschap, waarbij de berichtstroom en de functionele gegevensuitwisseling niet veranderen.
Systeemprocessen	Systeemprocessen zijn processen, zoals benoemd in artikel 4.1 lid 2a “het functioneren van het energiesysteem, waarbinnen afnemen, leveren, terugleveren, faciliteren in peer-to-peer-handel, delen, aggregeren, overstappen, produceren, invoeden, opslaan, handelen, balanceren, meten, aansluiten, transporteren en het beheren en onderhouden van systemen in onderlinge samenhang plaatsvindt”
TSB	Transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit of voor gas.

2 Probleemdefinitie

Onderdeel	Omschrijving
Het probleem / de ontwikkeling / de wet- of regelgeving betreft:	De distributiesysteembeheerders (DSB) en transmissiesysteembeheerders (TSB) en (later ook) de GUE beheren diverse applicaties die ingezet worden ter ondersteuning van de systeemprocessen in de energiesector die beschreven staan in wet- en regelgeving, een MSP (Markt – en subprocessen) of een DPM (Detail Procesmodel). Deze groep van applicaties wordt het Centraal Marktfacilitering (CMF)-landschap genoemd. De applicaties in dit CMF-landschap hebben ook onderhoud nodig en moeten na verloop van tijd geüpdatet en/of gemoderniseerd worden. Deze IT aanpassingen in het CMF-landschap hebben soms impact op marktpartijen die gekoppeld zijn met deze applicaties. Deze impact kan onder andere bestaan uit: • De koppeling met een ander “endpoint” voor berichtstromen met het CMF-landschap. • Een significant gewijzigde webGUI op applicaties binnen het CMF-landschap. • Verbeterde beveiliging van verbindingen (bijvoorbeeld SSH key). • Aanpassingen in de technologie voor identificatie, authenticatie of autorisatie van gebruikers. Voor deze IT aanpassingen in het CMF-landschap met impact op marktpartijen is het lastig om deze door te voeren zonder dat er sprake is van een proceswijziging of modernisering van een berichtstroom. Er bestaat namelijk geen procedure om dit soort IT aanpassingen door te voeren, maar vanwege de koppelingen van marktpartijen met deze CMF applicaties kunnen de DSB/TSB/GUE deze IT aanpassing in het CMF-landschap indien ze impact hebben op de marktpartijen, niet zonder afstemming met de marktpartijen doen.
En raakt:	Alle marktrollen.
Als gevolg waarvan:	Er geen procedure in de sector is om IT aanpassingen in het CMF-landschap door te voeren die impact hebben op de marktpartijen, terwijl ze wel noodzakelijk zijn. Hierdoor worden IT aanpassingen in het CMF-landschap mogelijk langer

Onderdeel	Omschrijving
	uitgesteld dan wenselijk en noodzakelijk en is er discussie in de sector op welke wijze en wanneer deze IT aanpassingen geïmplementeerd moeten worden.
Een goede oplossing moet:	1. Het mogelijk maken dat de noodzakelijke IT aanpassingen in het CMF-landschap met impact op marktpartijen, gecontroleerd geïmplementeerd kunnen worden. 2. Zorgen voor een met de marktpartijen afgestemde procedure IT aanpassingen in het CMF-landschap met impact op marktpartijen in afstemming met de sector te implementeren. 3. Zorgen dat deze IT aanpassingen met impact op marktpartijen opgenomen worden in de sectorplanningen (zoals de Strategische Portfolioplanning en de Integrale Milestone Planning).
Of deze doelen worden behaald, kan worden gevalideerd door:	Na de eerste IT aanpassing(en)en in het CMF-landschap o.b.v. het in dit topicdocument beschreven proces de vertegenwoordigers die namens marktpartijen met een bepaalde marktrol gemandateerd zijn te toetsen of de oplossing in de praktijk goed werkt. Indien niet, dan moet de oplossing bijgesteld worden.
Opdrachtgever te realiseren oplossing	TSB, DSB en GUE.
Probleemeigenaar	TSB, DSB en GUE.

3 Overwegingen

3.1 Scope IT aanpassingen in het CMF-landschap

In deze paragraaf staan enkele overwegingen die ingaan op de scope van dit document, ofwel de situaties waarin de in dit topicdocument genoemde afspraken toegepast mogen worden om (een deel van) het CMF-landschap te wijzigen.

- (1) **Applicaties CMF-landschap** – Onder CMF-landschap worden door de DSB en/of TSB en/of de GUE beheerde applicaties verstaan waarmee marktpartijen (onder andere marktdeelnemers, leveranciers, balanceringsverantwoordelijken, meetverantwoordelijken, Onafhankelijke Diensten Aanbieders, Congestie Service Providers, Balancing Service Provider) koppelingen hebben ten behoeve van de uitvoering van systeemprocessen beschreven staan in de Energiewet, Ministeriële Regelingen en/of MFFBAS-documentatie.

Conclusie: Binnen de scope van dit topicdocument vallen enkel applicaties waarmee marktpartijen koppelingen hebben ten behoeve van de uitvoering van systeemprocessen die binnen MFFBAS vastgesteld zijn en beschreven staan in de Energiewet, Ministeriële Regelingen en/of MFFBAS-documentatie.

- (2) **IT aanpassingen in het CMF-landschap** – Soms is het nodig om applicaties binnen het CMF-landschap te wijzigen, dat wil zeggen niet-functionele wijzigingen door te voeren ten behoeve van het Applicatie Lifecycle Management (ALM) van deze applicaties. Bijvoorbeeld het doorvoeren van upgrades van de onderliggende software of de volledige vervanging van de software waarbij de gegevensuitwisselingen functioneel en technisch gelijk blijven. Deze aanpassingen kunnen opgedragen zijn door een overheidsinstantie. Deze IT aanpassingen bevatten geen functionele wijzigingen (processen blijven ongewijzigd) en berichtstromen worden niet gewijzigd. Afhankelijk van de aard van de IT aanpassing in het CMF-landschap zal een testtraject onderdeel moeten worden van de implementatie.

Conclusie: Onder IT aanpassingen in het CMF-landschap worden enkel IT-wijzigingen van applicaties binnen dit CMF-landschap verstaan waarbij geen functionele wijzigingen worden doorgevoerd en gegevensuitwisselingen functioneel en technisch gelijk blijven.

- (3) **Modernisering berichtenverkeer (TE011)** - Middels topic TE011 is het mogelijk geworden om een modernisering van een berichtstroom door te voeren zonder dat er sprake is van een functionele wijziging. Het type modernisering of aanpassing waarover we spreken in dit document, betreft echter een technische aanpassing aan één of meer applicaties in het CMF landschap, en niet de berichtstroom zelf.

Conclusie: De implementatie van modernisering van berichtstromen conform TE011 valt buiten de scope van dit topicdocument en zal via het TE011 proces opgepakt worden waarbij op basis van de architectuurrichtlijnen een technische oplossing zal worden gekozen.

- (4) **Proceswijzigingen (topicproces)** - IT aanpassing in het CMF-landschap waarbij tevens proceswijzigingen worden doorgevoerd en/of gegevensuitwisselingen functioneel wijzigen, hebben een procesmatige aanleiding en worden binnen MFFBAS altijd geïnitieerd via een topicdocument (gestart met een Benefit Hypothesis gevolgd door een Lean Business Case). Functionele wijzigingen (van gegevensuitwisselingen) kunnen ook niet “meeliften” op een IT aanpassing in het CMF-landschap. IT aanpassingen in het CMF-landschap zijn wel mogelijk in combinatie met proceswijzigingen, maar daarvoor moet het reguliere topicproces (met Benefit Hypothesis en Lean Business Case) gevolgd worden en vallen derhalve buiten de scope van de afspraken van dit topicdocument.

Conclusie: Binnen de scope vallen enkel IT aanpassingen in het CMF-landschap, waarbij geen proceswijzigingen worden doorgevoerd en gegevensuitwisselingen functioneel niet wijzigen.

- (5) **IT aanpassingen in het CMF-landschap in relatie tot te verwachten proceswijzigingen** – Binnen de energiesector is sprake van diverse roadmaps waarop de te verwachten en geplande topics en andere relevante wijzigingen ingetekend staan. Deze topics en andere wijzigingen kunnen impact hebben op bestaande gegevensuitwisselingen die gemoderniseerd moeten worden. Het verdient aanbeveling om bij de planning van de IT aanpassing in het CMF-landschap rekening te houden met geplande proceswijzigingen en/of functionele wijzigingen van gegevensuitwisselingen (vanuit een regulier topic). Het kan dan beter zijn om de geplande IT aanpassing in het CMF-landschap te combineren met de implementatie van het reguliere topic dat de functionele wijziging bevat.

Conclusie: Bij de planning van de IT aanpassing in het CMF-landschap moet rekening gehouden worden met de planning van reguliere topics die de betreffende applicatie raken. Als functionele wijzigingen gepland zijn vanuit een regulier topic, kan deze mogelijk beter gecombineerd worden met de implementatie van dat reguliere topic.

- (6) **Toepassing topicproces versus TE011 versus TE013** – Om duidelijk te maken wanneer het reguliere topicproces moet worden gevolgd en wanneer het proces uit TE011 en wanneer het proces uit TE013 is onderstaande beslisboom gemaakt.

Vraag	Antwoord	Vervolg
Vraag 1: De wijziging behelst een procesaanpassing en/of de functionele wijziging van een gegevensuitwisseling.	JA	Volg het topicproces met het opstellen van een Benefit Hypothesis en een Lean Business Case
	NEE	Ga naar vraag 2.
Vraag 2: Er is sprake van een wijziging van het kanaal (bijvoorbeeld API i.p.v. webservice) van een gegevensuitwisseling.	JA	Volg het proces, zoals beschreven in TE011.
	NEE	Ga naar vraag 3.
Vraag 3: Er is sprake van een andere wijziging dan in vraag 2 van een applicatie binnen het CMF-landschap die mogelijk de marktpartijen raakt.	JA	Volg het proces, zoals beschreven in TE013.
	NEE	De wijziging kan zelfstandig worden doorgevoerd zonder afstemming met de marktpartijen.

3.2 Toetsing impact IT aanpassing in het CMF-landschap

In deze paragraaf staan enkele overwegingen die ingaan op de impact van de IT aanpassing in het CMF-landschap . Niet alle IT aanpassingen in het CMF-landschap hebben impact op de marktpartijen, maar kunnen zonder impact doorgevoerd worden. Andere daarentegen hebben wel impact en moeten daarom in overleg met de marktpartijen geïmplementeerd worden.

- (7) **Bepaling impact van een IT aanpassing in het CMF-landschap** – Niet alle IT aanpassingen in het CMF-landschap zullen impact op marktpartijen hebben. Impact betekent dat marktpartijen een handeling moeten uitvoeren als gevolg van de IT aanpassing in het CMF-landschap. Indien er geen impact is, dan hoeft het inplannen hiervan niet afgestemd te worden met marktpartijen. Bij sommige IT aanpassingen in het CMF-landschap is het duidelijk dat er geen

impact is op marktpartijen, bij andere IT aanpassingen in het CMF-landschap is het duidelijk dat er wel impact is en soms is dit niet vooraf eenduidig te bepalen. Daarom moeten de beheerders van een applicatie in het CMF-landschap, bij zekerheid of twijfel over impact, een toetsing doen bij de marktpartijen. IT aanpassingen in het CMF-landschap die overduidelijk geen impact hebben, hoeven niet getoetst te worden.

Conclusie: De beheerders van een applicatie in het CMF-landschap, waarbij zeker of mogelijk impact op marktpartijen is, doen voorafgaand aan de IT aanpassing in het CMF-landschap een toetsing bij de marktpartijen om de impact gezamenlijk te bepalen.

3.3 Duale periode

- (8) **Duale periode** – Een duale periode is een afgesproken periode waarin tijdelijk zowel de bestaande als de nieuwe situatie ondersteund wordt. Met een duale periode wordt een “big bang” voorkomen en ontstaat er flexibiliteit voor de betrokken marktdeelnemers om op hun zelf te kiezen moment over te gaan naar de nieuwe situatie, het zogenaamde cafetariamodel.

Conclusie: Met de in paragraaf 3.1 genoemde uitgangspunten is het in bepaalde gevallen mogelijk om IT aanpassingen in het CMF-landschap te implementeren middels een duale periode waarbinnen marktdeelnemers op een zelf te kiezen moment kunnen overstappen van de bestaande naar de nieuwe situatie. Het is dus aan te bevelen om bij de implementatie een duale periode te overwegen.

- (9) **Lengte duale periode** – De vraag is hoe lang een duale periode moet duren. Vanuit het perspectief van de marktdeelnemers is een zo lang mogelijke periode gewenst, zodat meer flexibiliteit ontstaat om op een eigen moment over te stappen. Vanuit het perspectief van de beheerder van de centrale systemen die zowel de oude als de nieuwe situatie moet ondersteunen (TSB en/of DSB en/of GUE)¹ is juist een korte duale periode gewenst om de beheerinspanning te verminderen. Er zal dus een middenweg gevonden moeten worden tussen beide perspectieven. Die middenweg zal onder andere afhangen van de aard van de wijziging.

¹ In deze context kan ook Het Normo daarnaast ook additioneel betrokken zijn, namelijk m.b.t. het beheer van de relevante sectordocumentatie (BRS, BS, BD en MSP/DPM).

Conclusie: Indien een duale periode mogelijk is, zal de lengte van de duale periode afgestemd moeten worden, rekening houdend met onder andere de aard van de wijziging.

- (10) **Monitoring duale periode** – De ervaring vanuit eerdere duale periodes (Programma Allocatie 2.0 en TLS 1.3) is dat het gewenst is om voor en gedurende een duale periode te monitoren wat de planning en voortgang van de betrokken marktpartijen is om over te stappen. Dit om te zorgen dat alle betrokken marktpartijen vóór het einde van de duale periode overgestapt zijn. Met betrekking tot de implementatie van topics is dit een taak van het IISO. De verantwoordelijkheid voor de implementatie van de IT aanpassingen in het CMF-landschap ligt bij de beheerder hiervan. Het IISO kan dus niet verantwoordelijk zijn voor de monitoring van de duale periode, maar wel kunnen het IISO (en breder MFF en Het Normo) en de communicatiekanalen hiervan gebruikt worden.

Conclusie: Een duale periode moet altijd gemonitord worden om te zorgen dat alle betrokken marktpartijen aan het einde van de duale periode overgestapt zijn. Conform de huidige governance met betrekking tot de implementatie van topics is dit een taak van het IISO. Het IISO kan dus niet verantwoordelijk zijn voor de monitoring van de duale periode, maar wel kunnen het IISO (en breder MFF en Het Normo) en de communicatiekanalen hiervan gebruikt worden.

- (11) **Marktpartij(en) niet klaar aan het einde van de duale periode** – De ervaring vanuit eerdere duale periodes (bijvoorbeeld vanuit Programma Allocatie 2.0 en TLS 1.3) is dat er bijna altijd wel een marktpartij is die het niet voor elkaar krijgt om voor het einde van de duale periode over te stappen. Dit kan veroorzaakt worden door een slechte planning of het geven van onvoldoende prioriteit, maar er kan ook sprake zijn van externe invloeden (te kort aan beschikbare resources bij softwareleveranciers, als gevolg van implementatie issues of iets dergelijks). De vraag is wat het betekent als aan het einde van de duale periode één of meerdere marktpartijen nog niet overgestapt zijn. Aan de ene kant is het zo dat marktpartijen zich moeten houden aan gemaakte afspraken, maar aan de andere kant kunnen er goede redenen zijn dat een marktpartij zich onverhoopt niet aan de afspraak heeft kunnen houden. Verder is het zo dat het stopzetten van de situatie van voor de IT aanpassing in het CMF-landschap aan het einde van de duale periode kan leiden tot ongewenste verstoringen van systeemprocessen.
- Daarnaast geldt dat er soms ook alternatieven zijn (bijvoorbeeld een webGUI) waarmee de processen ondersteund kunnen blijven worden. Anderzijds is het ook niet wenselijk, mede in het kader van beheersbaarheid, om voor een langere of onbepaalde periode er verschillende situaties c.q. technische implementaties op na te houden. Hoe dan ook is het zinvol om vooraf na te denken wat het plan is als aan het einde van de duale periode één of

meerdere marktpartijen nog niet over zijn gestapt. Hiervoor moet vooraf een risico-analyse worden uitgevoerd wat de impact op de sector(processen) is als een marktpartij van een bepaalde marktrol niet tijdig (voor einde duale periode) is overgestapt naar de nieuwe situatie. Hierbij moeten ook mitigerende maatregelen benoemd worden als één of meerdere marktpartijen van een bepaalde marktrol niet voor het einde van de duale periode zijn overgestapt.

Conclusie 1: Voorafgaand aan de IT aanpassing in het CMF-landschap moet bepaald worden wat het plan is als één of meerdere marktpartijen van een bepaalde marktrol aan het einde van de duale periode nog niet overgestapt zijn. Dit moet ook vastgelegd worden aan de hand van een risico-analyse met bijbehorende mitigerende maatregelen als één of meerdere marktpartijen van een bepaalde marktrol niet voor het einde van de duale periode zijn overgestapt.

Conclusie 2: Een marktpartij die er na het besluit tot de IT aanpassing in het CMF-landschap achter komt dat zij niet voor het einde van de duale periode over kan stappen op de nieuwe situatie, moet dit zo snel mogelijk melden bij de betreffende beheerder met opgave van reden. Het klinkt redelijk om hier een uiterlijke termijn van twee kalendermaanden voor het einde van de duale periode te kiezen.

3.4 Inplannen, communicatie en documentatie

Deze paragraaf bevat een aantal overwegingen met betrekking tot het inplannen van een IT aanpassing in het CMF-landschap en de bijbehorende communicatie en documentatie.

- (12) **Initiatie en inschatting impact door de beheerder**– De initiatie ligt altijd bij de beheerder (DSB en/of TSB en/of GUE) van één van de applicaties binnen het CMF-landschap, die vanuit applicatie lifecycle management IT aanpassingen willen of moeten doorvoeren bijvoorbeeld als gevolg van marktontwikkelingen. Indien de beheerder vermoedt dat er impact is, treedt deze in overleg met de marktpartijen om de impact te bepalen. Hiertoe moet de beheerder bepalen wat de beste manier is om de betrokken marktpartijen te bereiken. Er bestaat al een Klankbordgroep Lifecycle Management (KBG LCM) die hiervoor gebruikt kan worden.

Conclusie: De initiatie ligt bij de beheerder (DSB en/of TSB en/of GUE) van één van de applicaties binnen het CMF-landschap. De beheerder moet contact zoeken met de relevante marktpartijen. Er bestaat al een Klankbordgroep Lifecycle Management (KBG LCM) die hiervoor gebruikt kan worden.

- (13) **Beoordeling daadwerkelijke impact** – De beoordeling van de daadwerkelijke impact van een IT aanpassing in het CMF-landschap moet in afstemming tussen de beheerder en de marktpartijen plaatsvinden na de eerste inschatting door de beheerder waarbij verwacht wordt dat er impact is. Indien de marktpartijen constateren dat er impact is dan zal de implementatie in afstemming met de marktpartijen plaats moeten vinden. Indien deze besluit dat er geen impact is, dan kan de beheerder zonder afstemming met marktpartijen de IT aanpassing doorvoeren.

Conclusie: De beoordeling van de impact van een IT aanpassing in het CMF-landschap vindt plaats in overleg tussen de beheerder van de betrokken applicatie(s) binnen het CMF-landschap en de potentieel geraakte marktrollen. Er bestaat al een Klankbordgroep Lifecycle Management (KBG LCM) die hiervoor gebruikt kan worden.

- (14) **Planning** – Binnen MFFBAS zijn er enkele gremia die zich concreet bezighouden met de planning en implementatie van het MFFBAS Portfolio. In de eerste plaats is dat het IISO (Integraal Implementatie Sturings Overleg), dat zich primair richt op de sturing van concrete implementaties van portfolio-items. Daarnaast is er het IPPO (Integraal Portfolio Plannings Overleg) dat zich richt op de planning van het gehele MFFBAS Portfolio en de afhankelijkheid tussen de portfolio-items binnen het portfolio en portfolio-items buiten MFFBAS. Het verdient daarom de aanbeveling om de planning van IT aanpassingen in het CMF-landschap ook op het integrale portfolio te plaatsen.

Conclusie: IT aanpassingen in het CMF-landschap met impact op de markt moeten op het integrale portfolio van het IPPO geplaatst worden.

- (15) **Tijdigheid inplannen** – De marktpartijen en de beheerders van de centrale systemen hebben veelal te maken met een vol IT-portfolio. Niet alleen vanuit MFFBAS portfolio-items, maar ook vanwege andere (interne en externe) wijzigingen. Het zorgvuldig en tijdig inplannen van IT aanpassingen in het CMF-landschap is daarom van belang om de bedrijfsvoering van de marktpartijen en de beheerders van de centrale systemen niet te verstoren. Afhankelijk van de aard van de IT aanpassing moeten voorstellen op een dusdanig tijdstip gecommuniceerd worden, zodat alle betrokkenen de tijd hebben om de IT aanpassing in te plannen.

Conclusie: Het besluit voor IT aanpassing in het CMF-landschap wordt op een dusdanig tijdstip gecommuniceerd, zodat alle betrokkenen de tijd hebben om de IT aanpassing in te plannen.

- (16) Test en kwalificatie** – De beheerders van de centrale systemen vragen veelal aan marktpartijen om zich te kwalificeren voor een berichtstroom alvorens een marktpartij hiervan gebruik mag maken. Ook bij IT aanpassing in het CMF-landschap kan deze eis gesteld worden door de beheerders van de centrale systemen. De mogelijkheid tot kwalificatie zal tijdig geboden moeten worden aan marktpartijen om in de duale periode te kunnen overstappen. De mogelijkheid zal dus tenminste voor de start van de duale periode geboden moeten worden en gedurende de gehele duale periode beschikbaar moeten zijn om van de gehele duale periode gebruik te kunnen maken. Het voorstel is dat tenminste één kalendermaand voor de start van de duale periode de mogelijkheid aan marktpartijen wordt geboden om zich te kwalificeren en testen uit te voeren. Afhankelijk van de aard van de IT aanpassing kan dit een kortere of langere periode zijn.

Conclusie: Indien de beheerder van het betreffende centrale systeem daarom vraagt, is een succesvolle kwalificatie noodzakelijk om gebruik te mogen maken van de aanpassing in het CMF-landschap. Vanaf tenminste één maand voor de start van de duale periode tot het einde van de duale periode kan aan marktpartijen de mogelijkheid geboden om zich te kwalificeren en de aanpassing(en) te testen. Afhankelijk van de aard van de IT aanpassing kan dit een kortere of langere periode zijn.

- (17) Communicatie (voorlichting)** – Bij reguliere sectorreleases worden marktpartijen vanuit MFFBAS geïnformeerd via nieuwsbrieven en voorlichtingsbijeenkomsten. Het voorstel is om, indien mogelijk, gebruik te maken van deze beproefde communicatiemiddelen, waar bij een IT aanpassing altijd tijdig gecommuniceerd wordt middels MFFBAS nieuwsbrieven en er tenminste één voorlichtingsbijeenkomst wordt georganiseerd. Deze voorlichtingsbijeenkomst wordt zo snel als mogelijk na het besluit tot implementatie georganiseerd. Deze voorlichting wordt georganiseerd door de beheerder in samenspraak met Het Normo, conform de werkwijze van reguliere voorlichtingen bij sectorreleases, waarbij gezorgd moet worden dat de juiste mensen (met betrokkenheid tot het onderwerp) uitgenodigd worden.

Conclusie 1: De implementatie van IT aanpassingen in het CMF-landschap met impact op de markt wordt indien mogelijk middels de reguliere MFFBAS Nieuwsbrieven gecommuniceerd. Daarnaast kan de beheerder aanvullende communicatie verzorgen.

Conclusie 2: De beheerder en het Normo organiseren zo snel als mogelijk na vaststelling van implementatie van IT aanpassing in het CMF-landschap met impact op de markt minimaal één voorlichtingsbijeenkomst waarbij de juiste personen (met betrokkenheid tot het onderwerp) van alle betrokken marktpartijen uitgenodigd worden.

- (18) **Communicatie (planningsdashboards)** – Reguliere topics en releases zijn voor alle marktpartijen zichtbaar op de verschillende dashboards van MFFBAS (Integrale Milestoneplanning en Strategische Portfolioplanning). Voor de marktpartijen is via deze dashboards inzichtelijk wat er vanuit sectorperspectief gepland is. Ten behoeve van het inzicht voor de sector is het voorstel om IT aanpassingen in het CMF-landschap op te nemen in deze bestaande dashboards. De beheerder zorgt voor opname in de planningsdashboards.

Conclusie: De implementatie van de IT aanpassing in het CMF-landschap met impact op de markt wordt middels in de reguliere MFFBAS planningsdashboards opgenomen als er een positief besluit is dat de IT aanpassing in het CMF-landschap ingepland moet worden. De beheerder zorgt voor opname in de planningsdashboards.

- (19) **Monitoring voortgang IT aanpassing in het CMF-landschap** – Bij sectorreleases vindt vanuit Het Normo Projectmanagement een monitoring plaats van de voortgang van de implementatie inclusief documenten en inclusief market readiness rapportages. De voortgang wordt gerapporteerd aan en besproken in het IISO. Het is logisch om ook de voortgang van de IT aanpassing in het CMF-landschap te monitoren. De monitoring vindt plaats door de beheerder en de resultaten worden gedeeld met het IISO. Deze monitoring kan gestart worden vanaf het moment dat besloten is om de IT aanpassing door te voeren in het CMF-landschap.

Conclusie: De beheerder monitor de voortgang en deelt deze met het IISO. Via het IISO kan de voortgang ook gedeeld worden met de ALV.

4 Afsprakenset IT aanpassing in het CMF-landschap

4.1 Proces IT aanpassing in CMF-landschap

Het proces met bijbehorende afspraken voor IT aanpassingen in het CMF-landschap² valt uiteen in twee stappen:

1. **Intake:** deze processtap is bedoeld als een eerste toets om te bepalen of een IT aanpassing in het CMF-landschap impact heeft op de markt en het noodzakelijk is om de implementatie in samenspraak met de KBG LCM in te plannen.
2. **Voorstel:** na een intake waarbij geconstateerd wordt dat er sprake is van een IT aanpassing in het CMF-landschap met impact op de markt, wordt een concreet voorstel uitgewerkt voor de IT aanpassing in het CMF-landschap.

4.1.1 Intake IT aanpassing in het CMF-landschap

Het proces van de IT aanpassing in (een deel van) het CMF-landschap start met een intake die als doel heeft om te bepalen of:

1. De IT aanpassing in het CMF-landschap **impact** heeft op marktpartijen.

Procesafspraken

- a. Alleen IT aanpassingen in het CMF-landschap waarvan de beheerder verwacht dat deze impact hebben op marktpartijen zijn in scope van dit proces.
- b. De IT aanpassing in het CMF-landschap kan ter intake ingebracht worden door de beheerder (DSB en/of TSB en/of GUE) van het betreffende (deel van het) CMF-landschap.
- c. De afhandeling van de intake vindt plaats in de KBG LCM.
- d. Bij de conclusie dat de IT aanpassing in het CMF-landschap impact heeft op de markt, kan een verdere uitwerking plaatsvinden die leidt tot een voorstel (zie paragraaf 4.1.2).

Procesbeschrijving

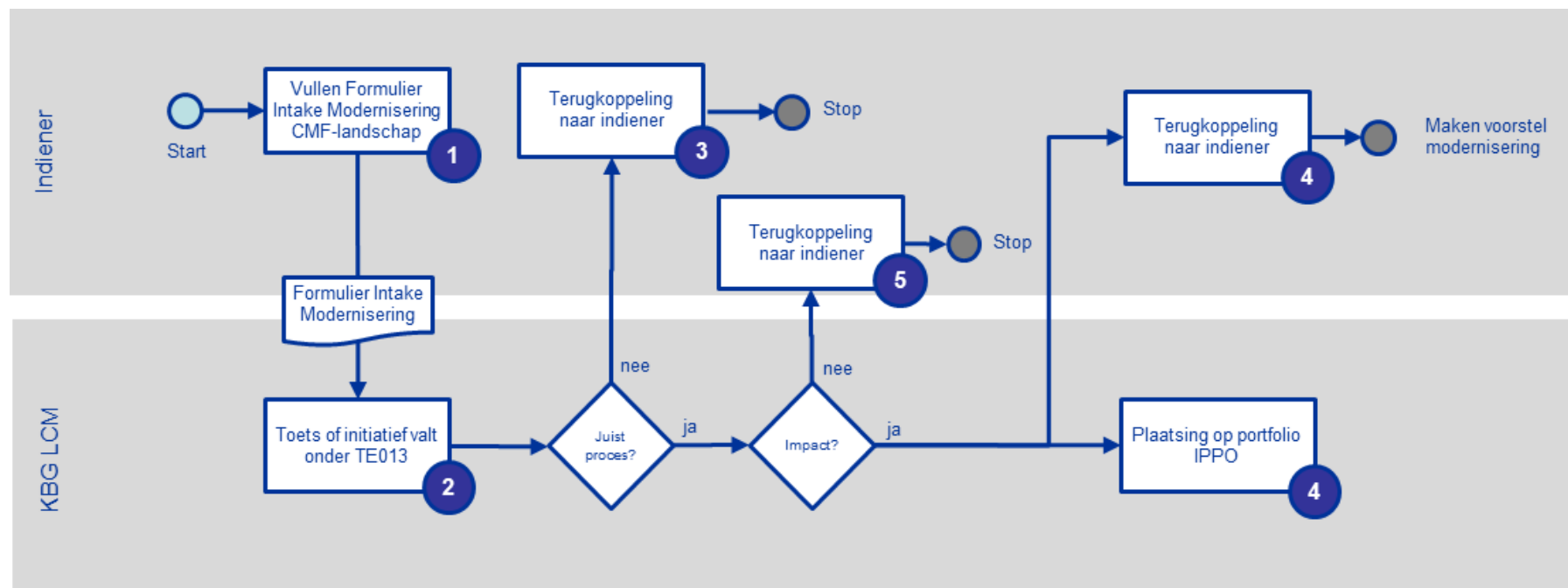
² Het is ook mogelijk om meerdere delen van het CMF-landschap in één voorstel te moderniseren. Daar waar hier gesproken wordt van “een aanpassing” kan dit ook gelezen worden als “meerdere aanpassingen”.

1. De beheerder van het betreffende deel of delen van het CMF-landschap vult het Formulier Intake IT aanpassing in het CMF-landschap in en dient het in bij de KBG LCM.
2. De KBG LCM toetst of het juiste proces gevolgd wordt aan de hand van de volgende vragen.

Vraag	Antwoord	Vervolg
Vraag 1: De wijziging behelst een procesaanpassing en/of de functionele wijziging van een gegevensuitwisseling.	JA	Volg het topicproces met het opstellen van een Benefit Hypothesis en een Lean Business Case.
	NEE	Ga naar vraag 2.
Vraag 2: Er is sprake van een wijziging van het kanaal (bijvoorbeeld API i.p.v. webservice) van een gegevensuitwisseling.	JA	Volg het proces, zoals beschreven in TE011.
	NEE	Ga naar vraag 3.
Vraag 3: Er is sprake van een andere wijziging dan in vraag 2 van een applicatie binnen het CMF-landschap die mogelijk de marktpartijen raakt.	JA	Volg het proces, zoals beschreven in TE013.
	NEE	De wijziging kan zelfstandig worden doorgevoerd zonder afstemming met de marktpartijen.

3. Bij een beoordeling dat er een ander proces gevolgd moet worden, wordt dit teruggekoppeld aan de indiener
4. De KBG LCM toetst de voorgestelde oplossing met de vraag of de voorgestelde IT aanpassing dusdanig veel impact heeft op de marktpartijen dat het noodzakelijk is om voor de implementatie een voorstel te maken en te laten vaststellen.
5. Bij een beoordeling dat er impact op marktpartijen is:
 - a. Vraagt de KBG LCM aan het IPPO om dit initiatief op het portfolio te zetten.
 - b. Vraagt de KBG LCM aan de beheerder van het betreffende centrale systeem om een voorstel uit te werken voor implementatie (zie paragraaf 4.1.2).
6. Bij een beoordeling dat er geen impact is op marktpartijen, koppelt de KBG LCM dit terug aan de indiener en stopt het proces. De beheerder kan de IT aanpassing doorvoeren zonder het uitwerken van een voorstel.

4.1.2 Voorstel IT aanpassing in het CMF-landschap

Na een intake van de IT aanpassing in het CMF-landschap met een positieve beoordeling wordt een concreet voorstel uitgewerkt voor de implementatie van de betreffende IT aanpassing in het CMF-landschap.

Dit voorstel moet leiden tot het volgende:

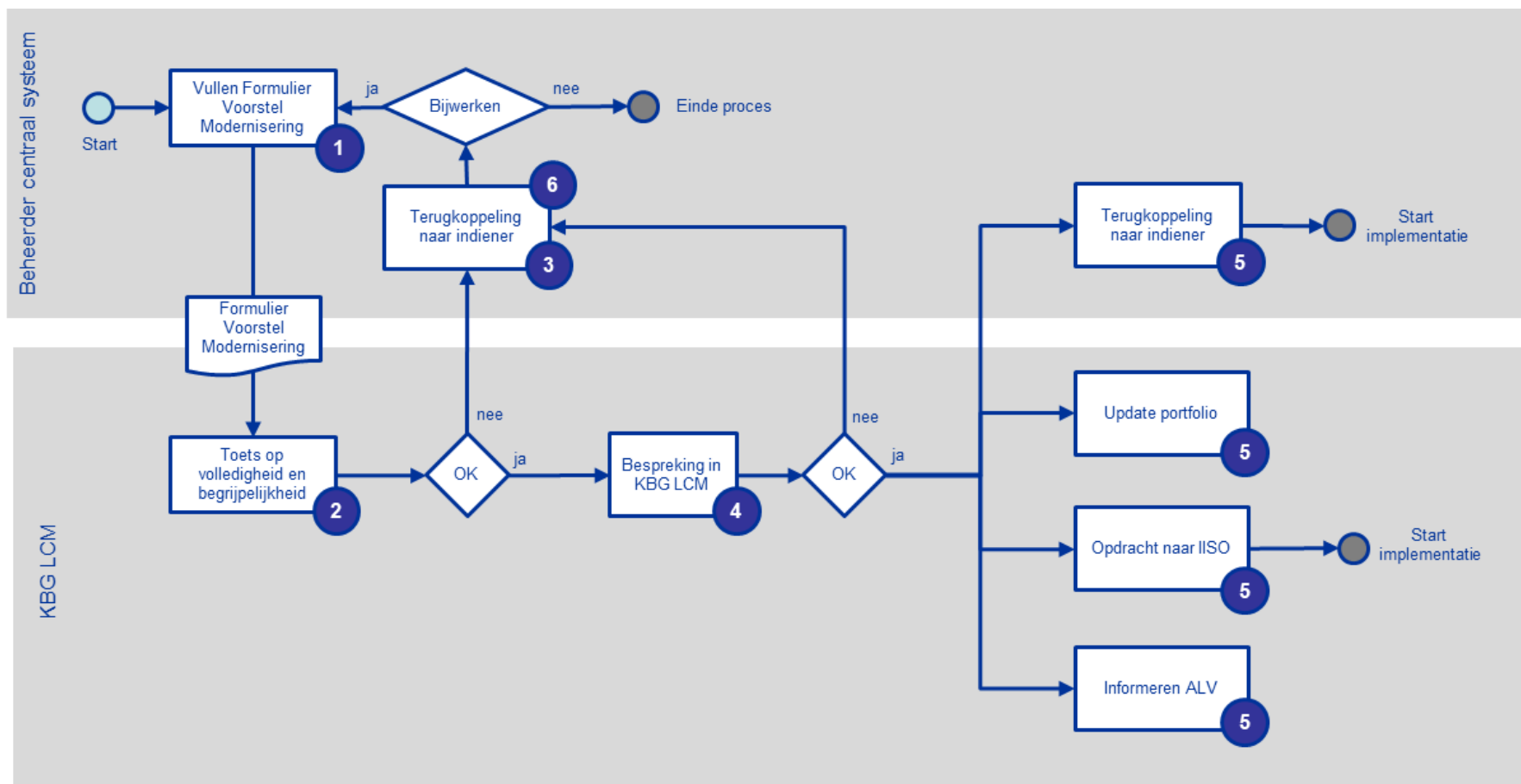
1. Het voorstel voor de IT aanpassing in het CMF-landschap is volledig uitgewerkt.
2. De IT aanpassing in het CMF-landschap is opgenomen in het portfolio en gedeeld met de betrokken marktpartijen.

Procesafspraken

- a. Het voorstel voor de IT aanpassing in het CMF-landschap wordt ingebracht door de beheerder van een centraal systemen.
- b. De bespreking van het voorstel vindt plaats binnen de KBG LCM.
- c. Na bespreking in de KBG LCM en een eventuele aanscherping door de beheerder, vindt implementatie met oplevering van alle eventueel benodigde documentatie plaats onder aansturing van het IISO.

Procesbeschrijving

1. De beheerder van het betreffende deel van het CMF-landschap (DSB en/of TSB en/of GUE) vult het Formulier Voorstel IT aanpassing in het CMF-landschap in en dient het in bij de secretaris van de KBG LCM).
2. De KBG LCM toetst of het formulier volledig en begrijpelijk is ingevuld.
3. Indien nodig scherpt de indiener het voorstel aan en/of het vult het aan.
4. Het voorstel wordt besproken in de KBG LCM met als doel om te komen tot een voor iedere betrokken marktrol acceptabele planning
5. Indien het voorstel duidelijk en volledig is ingevuld:
 - a. Updaten alle relevante gremia de IT aanpassing in het CMF-landschap op het portfolio met de tijdslijnen uit het voorstel.
 - b. Start het IISO met de implementatie.
 - c. Start de beheerder van het betreffende centrale systeem met de implementatie.
 - d. Starten alle relevante marktpartijen met de implementatie.
6. Eventuele vragen en/of opmerkingen vanuit de KBG LCM worden teruggekoppeld aan de beheerder die het voorstel eventueel kan aanpassen om te komen tot een gedragen voorstel.

4.2 Templates IT aanpassing in CMF-landschap

Deze paragraaf bevat de templates die ten behoeve van het proces (zie de paragrafen 4.1.1 en 4.1.2) ingediend en afgehandeld worden. Deze templates kunnen indien nodig aangepast worden door Het Normo als daar behoefte aan is.

4.2.1 Template Formulier Intake IT aanpassing in het CMF-landschap

Het volgende formulier moet ten behoeve van de intake van de IT aanpassing in het CMF-landschap van een berichtstroom ingevuld worden.

Contactgegevens indiener (in te vullen door de indiener)	
Naam gremium/organisatie	[naam gremium/organisatie]
Naam contactpersoon	[naam contactpersoon]
Emailadres contactpersoon	[emailadres contactpersoon]

Reikwijdte IT aanpassing in het CMF-landschap (in te vullen door de indiener)	
Geraakte processen	[Verwijzing naar een artikel in een wet, code, AMvB, MR, Afsprakenstelsel, MSP, BRS]
Geraakte applicatie(s)	[Naam van de applicatie(s); bijvoorbeeld TMR]
IT aanpassing	[Een korte toelichting wat de IT aanpassing in het CMF-landschap behelst]
Impact	☐ Koppeling via een ander “endpoint” met het CMF-landschap. ☐ Nieuwe beveiligingscertificaten en/of nieuwe ciphersuites. ☐ Een significant gewijzigde webGUI op het CMF-landschap ☐ Aanpassing identificatie, authenticatie of autorisatie van gebruikers ☐ Toelichting impact:

Reikwijdte IT aanpassing in het CMF-landschap (in te vullen door de indiener)	
	[Vink aan wat van toepassing is en geef een toelichting wat de impact is o.b.v. het Intake formulier. De hier beschreven impact moet dermate gedetailleerd en volledig zijn dat elke geraakte marktpartij, zelfstandig, de aard en omvang van de impact voor de eigen organisatie kan inschatten.]
Geraakte marktrollen en/of marktpartijen	☐ TSB Gas ☐ TSB Elektriciteit ☐ DSB ☐ Beheerder GDS ☐ Meetverantwoordelijke ☐ Leverancier ☐ BRP ☐ BSP ☐ CSP ☐ Datagebruiker ☐ Andere:
Geraakte segmenten	☐ Grote aansluitingen ☐ Kleine aansluitingen
Geraakte producten	☐ Elektriciteit ☐ Gas

Vragen	
1. De voorgestelde IT aanpassing heeft dusdanig veel impact heeft op de	☐ Ja (ga naar vraag 2) ☐ Nee (de beheerder kan de IT aanpassing doorvoeren zonder een

Vragen	
marktpartijen dat het noodzakelijk is om voor de implementatie een voorstel te maken en te laten vaststellen	voorstel dat met de sector gedeeld wordt) Toelichting: [licht hier toe waarom gekozen is voor “ja” of “nee”]

Toetsvragen (op alle vragen moet het antwoord “nee” zijn)	
Er wijzigen systeempromessen?	☐ Nee Toelichting: [indien noodzakelijk, licht toe]
De functionele inhoud van de gegevens-uitwisseling wijzigt na de IT aanpassing in het CMF-landschap g?	☐ Nee Toelichting: [indien noodzakelijk, licht toe]
Aanpassing van wet- en regelgeving is noodzakelijk als gevolg van de IT aanpassing in het CMF-landschap?	☐ Nee Toelichting: [indien noodzakelijk, licht toe]
Een berichtstroom wijzigt technisch (bijvoorbeeld van webservice naar API)?	☐ Nee Toelichting: [indien noodzakelijk, licht toe]

Besluitvormingsproces (in te vullen door Het Normo)			
Gremium	Taak	Besluit	Datum [evt. toelichting besluit]
KBG LCM	Goedkeuring	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord	

Gerelateerde documenten (in te vullen door indiener)				
Nr.	Naam document	Versie	Datum	Auteur
1				
2				
3				

Versiebeheer (in te vullen door Het Normo)		
Versie	Datum	Wijzigingen/opmerkingen
0.1		Versie indiener
1.0		Besproken versie door KBG LCM

4.2.2 Template Formulier Voorstel IT aanpassing in het CMF-landschap

Het volgende formulier moet ten behoeve van het inplannen van IT aanpassing in het CMF-landschap ingevuld worden.

Contactgegevens indiener (in te vullen door de indiener)	
Naam gremium/organisatie	[naam beheerder centraal systeem]
Naam contactpersoon	[naam contactpersoon]
Emailadres contactpersoon	[emailadres contactpersoon]

Reikwijdte IT aanpassing in het CMF-landschap	
Geraakte processen	[Verwijzing naar een artikel in een wet, code, AMvB, MR, Afsprakenstelsel, MSP, BRS]
Geraakte applicatie(s)	[Naam van de applicatie(s); bijvoorbeeld TMR]

Reikwijdte IT aanpassing in het CMF-landschap	
IT aanpassing	[Een korte toelichting wat de IT aanpassing behelst]
Impact	☐ Koppeling via een ander “endpoint” met het CMF-landschap. ☐ Nieuwe beveiligingscertificaten en/of nieuwe ciphersuites. ☐ Een significant gewijzigde webGUI op het CMF-landschap ☐ Aanpassing identificatie, authenticatie of autorisatie van gebruikers ☐ Toelichting impact: [Vink aan wat van toepassing is en geef een toelichting wat de impact is o.b.v. het Intake formulier. De hier beschreven impact moet dermate gedetailleerd en volledig zijn dat elke geraakte marktpartij, zelfstandig, de aard en omvang van de impact voor de eigen organisatie kan inschatten.]
Geraakte markttrollen en/of marktpartijen	☐ TSB Gas ☐ TSB Elektriciteit ☐ DSB ☐ Beheerder GDS ☐ Meetverantwoordelijke ☐ Leverancier ☐ BRP ☐ BSP ☐ CSP ☐ Datagebruiker ☐ Andere:
Geraakte segmenten	☐ Grote aansluitingen

Reikwijdte IT aanpassing in het CMF-landschap	
	☐ Kleine aansluitingen
Geraakte producten	☐ Elektriciteit ☐ Gas

Risicoanalyse als een marktpartij niet tijdig is overgestapt (invullen per betrokken marktrol) z	
Marktrol	[per geraakte marktrol moet de risicoanalyse uitgevoerd worden]
Impact op systeemprocessen	[beschrijf hier de impact op systeemprocessen als één of meerdere marktpartijen van de betreffende marktrol niet voor het einde van de duale periode zijn overgestapt]
Mitigerende maatregelen	[beschrijf hier de mitigerende maatregelen die genomen kunnen worden om de ongewenste impact op systeemprocessen te mitigeren als één of meerdere marktpartijen van de betreffende marktrol niet voor het einde van de duale periode zijn overgestapt.] Bijvoorbeeld het gebruik van een WebGUI, het langer ondersteunen van de oude berichtstroom (i.e. een verlenging duale periode) en het in rekening brengen van kosten voor de verlenging van de duale periode.

Overige vragen	
Is er een kwalificatie noodzakelijk voor het gebruik van de aanpassing aan het CMF-landschap?	☐ Nee ☐ Ja
Is het noodzakelijk om functionele	☐ Nee

Overige vragen

documentatie (MSP) aan te passen, omdat die verwijst naar specifieke (onderdelen van) applicaties in het CMF-landschap?

☐ Ja

Toelichting: [indien ja, licht hier toe welke documentatie het betreft en wat hierin globaal aangepast moet worden]

Planning

Begindatum kwalificatie en test

Go live (eventueel begindatum duale periode)

Einddatum duale periode (indien van toepassing)

Wat als niet alle marktpartijen aan het einde van de duale periode overgestapt zijn

[beschrijf hier wat het plan is als aan het einde van de duale periode nog niet alle betrokken marktpartijen overgestapt zijn]

Besluitvormingsproces (in te vullen door Het Normo)

Gremium	Taak	Datum	Toelichting
KBG LCM	Afstemming		
ALV	Ter informatie		

Gerelateerde documenten (in te vullen door indiener)				
Nr	Naam document	Versie	Datum	Auteur
1				
2				
3				

Versiebeheer (in te vullen door BAS)		
Versie	Datum	Wijzigingen/opmerkingen
0.1		Versie indiener
0.3		Versie KBG LCM
1.0		Versie ter informatie voor ALV MFF en ter publicatie

5 Invoeringsstrategie

	Release onafhankelijk	Release afhankelijk
Na vaststelling MFF	X	
Sectorrelease		
Specifieke datum		

Na goedkeuring in de ALV MFF treedt de afspraken set uit dit document in werking en kunnen daadwerkelijke IT aanpassingen het CMF-landschap conform de afspraken set uit dit topicdocument doorgevoerd worden.